

Phương pháp nghiên cứu khoa học cho sinh viên

Nguyễn Ngọc Danh

Giảng viên UEH

(NCS Kinh tế học tài chính – University of Paris
Dauphine, France)

Nội dung

- Khái niệm nghiên cứu khoa học
- Những loại hình nghiên cứu khoa học
- Phương pháp tư duy
- Những chủ đề nghiên cứu gợi ý
 - Những điều cần làm trước khi nghiên cứu
 - Lợi ích và đánh đổi
- Quy trình nghiên cứu

1. Các khái niệm cơ bản và vai trò của nghiên cứu khoa học

1. Nghiên cứu là gì?

- đặt ra những câu hỏi cho những vấn đề mà ta chưa hiểu
- tìm cách trả lời
- nhờ vào thông tin sẵn có, kinh nghiệm của người khác
- quan sát, chiêm nghiệm của bản thân
- thực thi các hoạt động để tìm được câu trả lời

2. Các loại hình nghiên cứu khoa học

- Phân loại theo tính ứng dụng
- Phân loại theo phương thức nghiên cứu
- Phân loại theo mục tiêu nghiên cứu
- Phân loại theo hình thức thu thập dữ liệu

2. Các loại hình nghiên cứu khoa học

2.1 Phân loại theo tính ứng dụng

- Nghiên cứu ứng dụng → hình thành chính sách, cách thức quản lý mới hoặc cải thiện sự hiểu biết
- Nghiên cứu cơ bản → phát triển, thử nghiệm, kiểm chứng các phương pháp, quy trình, kỹ thuật và công cụ nghiên cứu nhằm cải thiện bản thân phương pháp luận nghiên cứu

2. Các loại hình nghiên cứu khoa học

2.2 Phân loại theo phương thức nghiên cứu

- Nghiên cứu thực nghiệm (empirical research): liên quan đến các hoạt động của đời sống thực tế; khảo sát thực tế hoặc trong điều kiện có kiểm soát
- Nghiên cứu lý thuyết (theoretical research): là hình thức nghiên cứu chủ yếu thông qua sách vở, tài liệu, các học thuyết và tư tưởng

2. Các loại hình nghiên cứu khoa học

2.3 Phân loại theo mục tiêu nghiên cứu

- Nghiên cứu mô tả (descriptive research)
- Nghiên cứu so sánh (comparative research)
- Nghiên cứu tương quan (correlational research)
- Nghiên cứu giải thích (explanatory research)

2. Các loại hình nghiên cứu khoa học

2.4 Phân loại theo hình thức thu thập dữ liệu

- nghiên cứu định lượng (quantitative research): lượng hóa sự biến thiên của đối tượng nghiên cứu
- Nghiên cứu định tính (qualitative research): nhằm mô tả sự vật, hiện tượng; không quan tâm đến sự biến thiên của đối tượng nghiên cứu và cũng không nhằm lượng hóa sự biến thiên này

3. Các phương pháp tư duy

3. Các phương pháp tư duy

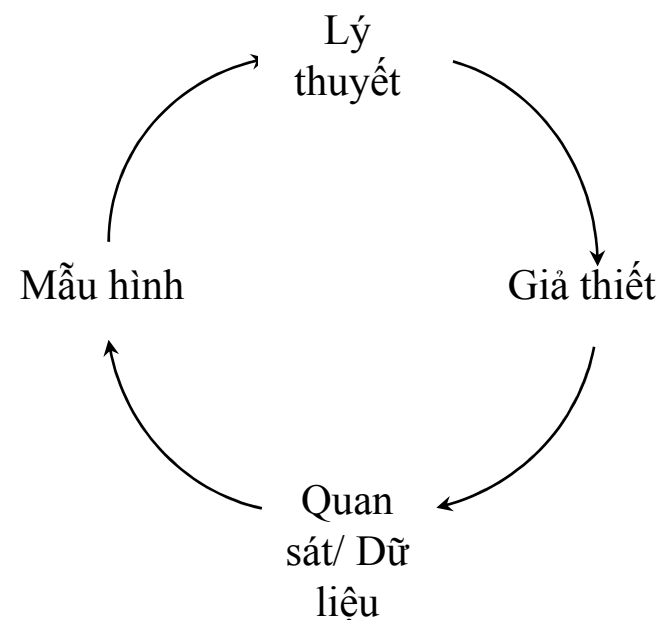
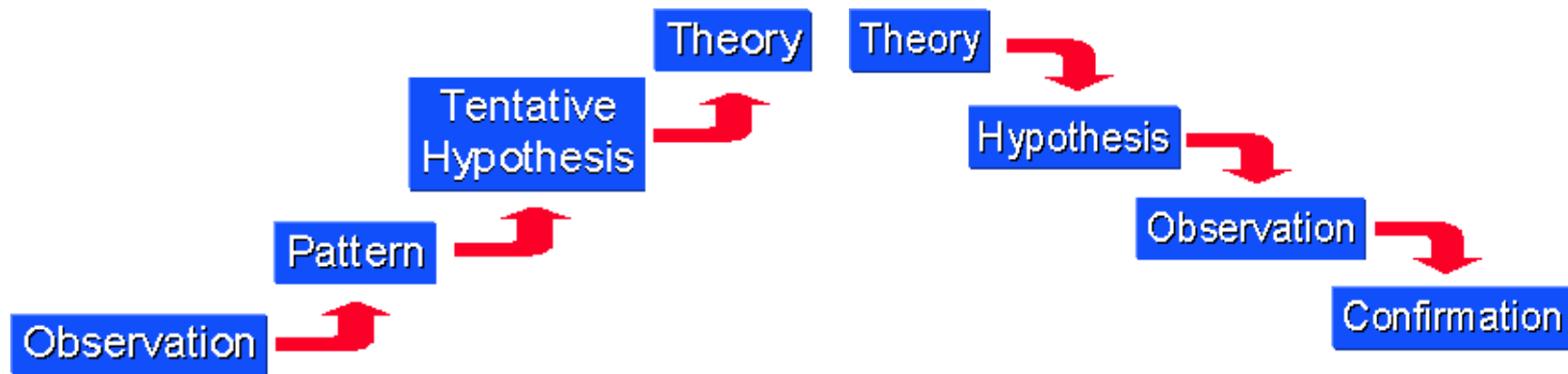
- Lập luận hay lý lẽ (reasoning): cách thức tư duy để phân tích và xử lý thông tin
- Hai cách tiếp cận hay phương pháp:
 - quy nạp (inductive method) và
 - diễn dịch (deductive method).

3. Các phương pháp tư duy

3.1 Tư duy diễn dịch

1. Phát biểu một giả thiết (dựa trên lý thuyết hay tổng quan nghiên cứu).
2. Thu thập dữ liệu để kiểm định giả thiết.
3. Ra quyết định chấp nhận hay bác bỏ giả thiết.

3. Các phương pháp tư duy



3. Các phương pháp tư duy

3.1 Tư duy diễn dịch

- Mục đích là đi đến kết luận. **Kết luận** nhất thiết phải đi theo các lý do cho trước.
- Các lý do này dẫn đến kết luận và thể hiện qua các **minh chứng** cụ thể.
- Để một suy luận mang tính diễn dịch là đúng, nó phải **đúng** và **hợp lệ**:
 - Tiền đề (lý do) cho trước đối với một kết luận phải đúng với thế giới thực (đúng).
 - Kết luận nhất thiết phải đi theo tiền đề (hợp lệ)

3. Các phương pháp tư duy

3.2 Tư duy quy nạp

- Trong quy nạp, không có các mối quan hệ chặt chẽ giữa các lý do và kết quả.
- Trong quy nạp, ta rút ra một kết luận từ một hoặc hơn các chứng cứ cụ thể.
- Các kết luận này giải thích thực tế, và thực tế ủng hộ các kết luận này.

4. Những chủ đề nghiên cứu gợi ý

- Câu chuyện về chính sách tỷ giá và khủng hoảng 2008 ở các nước thị trường mới nổi, lựa chọn nào cho Việt Nam?
- Tái cấu trúc hệ thống ngân hàng và những vấn đề liên quan đến tái cấu trúc hệ thống ngân hàng tại Việt Nam (2011 – 2015)
- Quản trị chi phí đại diện trong công ty cổ phần
- Ứng dụng mô hình Value at risk vào quản trị rủi ro tính dụng cho hệ thống ngân hàng thương mại ở Việt Nam
- Mô hình hóa khuôn khổ chính sách tiền tệ tại Việt Nam theo phương pháp tiếp cận SVAR
- Xem xét sự truyền dẫn lãi suất, quy luật chính sách tiền tệ và sự ổn định vĩ mô ở Việt Nam
- Sự đa dạng trong Hội đồng quản trị và hiệu quả doanh nghiệp: Bằng chứng tại Việt Nam
- Ảnh hưởng của thị trường chứng khoán đối với thị trường bất động sản Việt Nam
- Tác động của mô hình kinh doanh đến rủi ro của ngân hàng ở Việt Nam
- Lý thuyết đánh đổi hay lý thuyết trật tự phân hạng đang quyết định hành vi tài trợ của các doanh nghiệp Việt Nam?

4. Những chủ đề nghiên cứu gợi ý

- Thực trạng mô hình groupon tại Việt Nam trong giai đoạn hiện nay và các yếu tố ảnh hưởng đến mức độ thành công của Nhommua.com
- Giải pháp nâng cao giá trị gia tăng cho sản phẩm hồ tiêu Chư Sê xuất khẩu
- Chuỗi cung ứng cao su vùng Đông Nam Bộ
- Chuỗi cung ứng cao su vùng Đông Nam Bộ
- Những nhân tố tác động đến ý định ở lại TP.HCM làm việc của các sinh viên ngoại tỉnh đang theo học tại Đại học Kinh tế TP.HCM
- Tăng hiệu quả chuỗi cung ứng cà chua Lâm Đồng
- Hoàn thiện chuỗi cung ứng hoa Đà Lạt
- Đánh giá khả năng áp dụng "Chiến lược hoãn" cho doanh nghiệp sản xuất cà phê hòa tan quy mô lớn tại Việt Nam

Những điều cần làm trước khi bắt đầu nghiên cứu

- Hình thành nhóm (số lượng, kiến thức, đam mê, khả năng làm việc nhóm, khả năng đọc hiểu các tài liệu nghiên cứu)
- Quản lý thời gian (3-4 tháng; 1 tuần:2-3 buổi (3h/buổi))
- Kỹ năng ngoại ngữ: cần thiết
- Khả năng xử lý dữ liệu: SPSS, Eviews + hiểu các phương pháp xử lý dữ liệu những đề tài chuyên ngành tài chính + kế toán.
- Giáo viên hướng dẫn: rất quan trọng
- Viết đề cương nghiên cứu

Lợi ích

- Được khám phá những kiến thức mình thích, đam mê
- Vận dụng kiến thức chuyên ngành
- Phát triển các kỹ năng mềm cần thiết khi theo đuổi một/những mục tiêu trong thời gian dài (đàm phán, làm việc nhóm, thuyết trình...)
- Tạo sự khác biệt cho bản thân

Đánh đổi

- Các sở thích cá nhân
- Thời gian, công sức và tài chính
- Khả năng hoàn thành đề tài nghiên cứu? Giới hạn của bản thân, của nhóm?

5. Quy trình nghiên cứu

5.1 Định nghĩa

- là một chuỗi các hành động diễn ra theo trình tự và gắn liền với nền tảng kiến thức cũng như các bước tư duy lô-gic.
- thể hiện một chuỗi các bước tư duy và vận dụng kiến thức về phương pháp nghiên cứu và kiến thức chuyên ngành.
- khởi đầu từ việc xác định vấn đề nghiên cứu cho đến bước cuối cùng là tìm ra câu trả lời cho vấn đề đặt ra.

5. Quy trình nghiên cứu

5.2 Quá trình tư duy và hành động ba giai đoạn

- Giai đoạn 1: xây dựng ý tưởng nghiên cứu
 - Nghiên cứu vấn đề gì? Tại sao? Và để làm gì?
- Giai đoạn 2: xác lập một kế hoạch/thiết kế nghiên cứu
 - Nghiên cứu bằng cách nào?
- Giai đoạn 3: tổ chức và tiến hành nghiên cứu

5. Quy trình nghiên cứu

5.3 Quy trình nghiên cứu

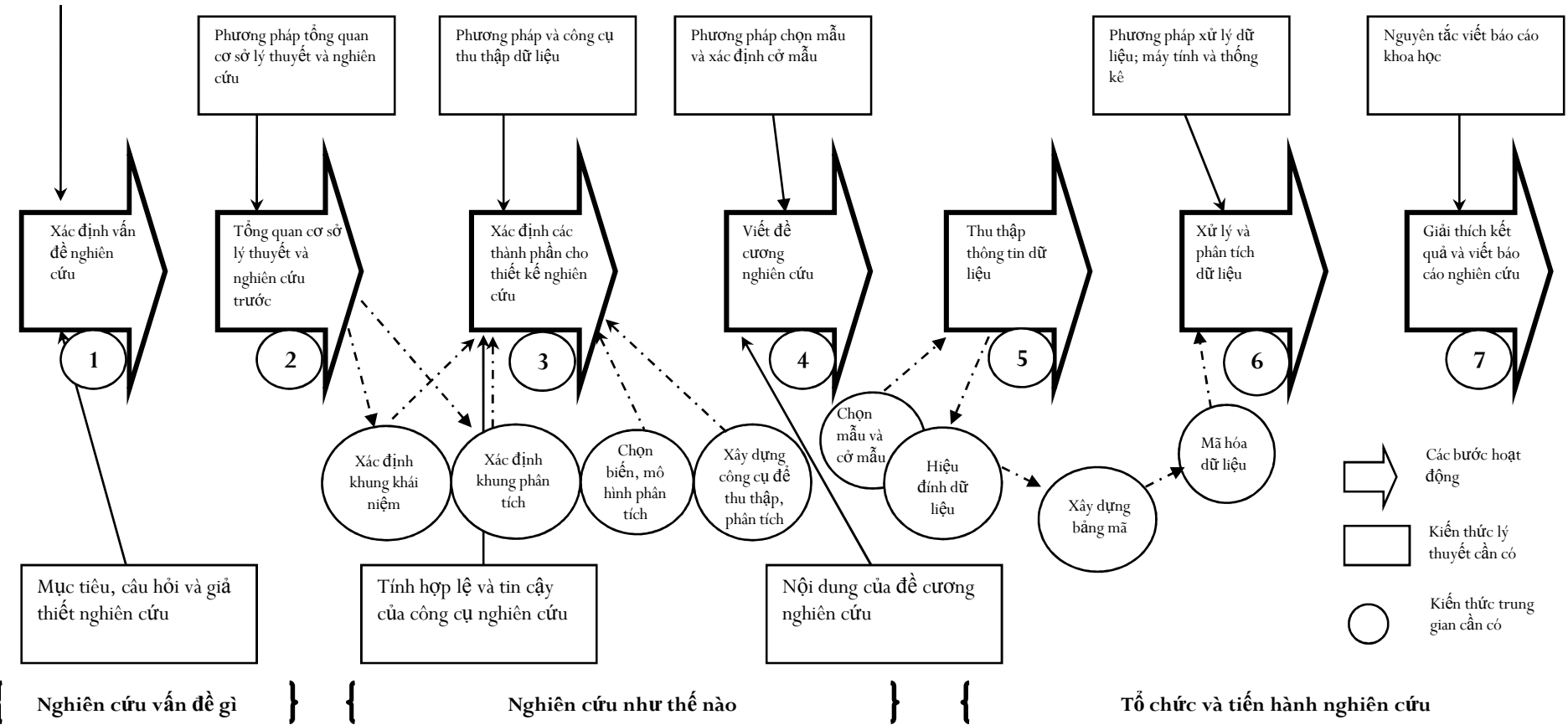
- Ba giai đoạn
- Bao nhiêu bước?
- Các bước cụ thể nào?
- Theo trình tự nào?

5. Quy trình nghiên cứu

Nguồn:	R.Kumar (2005)	Wikipedia (2010)	D.R.Cooper, P.S.Schindler (2006)	B.L.Berg (2009)
Bước 1	Xác định vấn đề nghiên cứu	Xác định vấn đề nghiên cứu	Xác định vấn đề nghiên cứu	Xây dựng ý tưởng
Bước 2	Xác định khung khái niệm cho thiết kế nghiên cứu	Xây dựng giả thiết	Xây dựng đề cương nghiên cứu	Tổng quan lý thuyết
Bước 3	Xây dựng công cụ để thu thập thông tin	Xây dựng khung khái niệm	Xây dựng chiến lược thiết kế nghiên cứu	Thiết kế nghiên cứu
Bước 4	Chọn mẫu	Xây dựng khung hoạt động	Thu thập và chuẩn bị dữ liệu	Thu thập dữ liệu
Bước 5	Viết đề cương nghiên cứu	Thu thập dữ liệu	Phân tích và diễn giải dữ liệu	Phân tích dữ liệu
Bước 6	Thu thập thông tin dữ liệu	Phân tích dữ liệu	Viết báo cáo	Phổ biến kết quả
Bước 7	Xử lý dữ liệu	Kiểm định giả thiết		
Bước 8	Viết báo cáo nghiên cứu	Kết luận		

Quy trình nghiên cứu

Cần nhắc các bước xác định vấn đề nghiên cứu



Quy trình nghiên cứu hiệu chỉnh dựa trên quy trình nghiên cứu của R.Kumar (2005)

5. Quy trình nghiên cứu

5.4 Các bước của quy trình nghiên cứu

- Bước 1. Xác định vấn đề
 - Nghiên cứu trong lĩnh vực nào (what field of study)?
 - Nghiên cứu chủ đề gì (what topics for study)?
 - Nghiên cứu vấn đề nào (what problems for study)?
 - Tại sao chọn vấn đề đó (why to study it)?
 - Nghiên cứu để làm gì (for what purposes)?
 - Phải trả lời câu hỏi nào (what to answer)?

5. Quy trình nghiên cứu

5.4 Các bước của quy trình nghiên cứu

- Bước 2. Tổng quan tài liệu (cơ sở lý thuyết và các nghiên cứu trước)
 - Tại sao phải tổng quan?
 - Tổng quan cái gì đây?
 - Tổng quan cho kết quả cụ thể gì?

5. Quy trình nghiên cứu

5.4 Các bước của quy trình nghiên cứu

- Bước 3. Xác định các thành phần cho thiết kế nghiên cứu
 - Khung khái niệm?
 - Khung phân tích?
 - Nên đặt ra giả thiết nghiên cứu nào?
 - Thông tin, dữ liệu, biến số nào cần thu thập?
 - Thông tin, dữ liệu, biến số nào cần phân tích?
 - Chọn mẫu ra sao? Bao nhiêu là vừa?
 - Ứng dụng mô hình phân tích nào?
 - Công cụ thống kê nào có thể áp dụng?

5. Quy trình nghiên cứu

5.4 Các bước của quy trình nghiên cứu

- Bước 4. Viết đề cương nghiên cứu
 - Cấu trúc ra sao?
 - Viết đề cương để làm gì?
- Bước 5. Thu thập thông tin dữ liệu
 - Quan sát
 - Phỏng vấn
 - Điều tra
 - Tổ chức thí nghiệm?

5. Quy trình nghiên cứu

5.4 Các bước của quy trình nghiên cứu

- Bước 6. Phân tích dữ liệu
 - Phân tích định tính?
 - Phân tích định lượng?
- Bước 7. Giải thích kết quả và viết báo cáo
 - Rút ra được những phát hiện nào, kết luận nào từ kết quả?
 - Kết quả phân tích được giải thích như thế nào? Có phù hợp với lý thuyết không? Có phù hợp với thực tiễn không? Có tính mới không?
 - Có thể đề xuất gì về chính sách?